

การสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
ก้าวแรกสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน
บทวิเคราะห์เผยแพร่
ฝ่ายวิเคราะห์เทคโนโลยีป้องกันประเทศ
สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน)

การสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ก้าวแรกสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาความไม่สงบจากการรุกรานจากภัยคุกคามทางทหารมาโดยตลอดแต่หลังจากสิ้นสุดของสงครามเย็นดูเหมือนว่าสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงจะมีการพัฒนาการไปในทางที่ดี การเผชิญหน้าทางกำลังทหารลดลงอย่างมาก ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคถึงแม้จะเปลี่ยนนโยบายทางทหารมาสู่การมีกำลังรบเชิงป้องกัน แต่ประเทศต่างๆ ก็ยังคงเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารอย่างต่อเนื่อง ด้วยต่างตระหนักว่าในภูมิภาคยังมีปัญหาที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับที่ประเทศต้องใช้กำลังทางทหารเข้าแก้ปัญหาอันได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งทางเขตแดน ปัญหาจากสังคมและการเมืองระหว่างประเทศ ปัญหาการเข้ามาแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ และปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ในส่วนของประเทศไทยก็เช่นกัน ที่พยายามจะพัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถอย่างต่อเนื่องถึงแม้จะหยุดชะงักบ้างตามสภาพปัญหาเศรษฐกิจ โดยการจัดหายุทโธปกรณ์ของไทยนั้นถึงจะไม่สูงมากเช่นประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศในภูมิภาค แต่ก็ยังเป็นจำนวนไม่น้อย อีกทั้งจำนวนเงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อยุทโธปกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นการสั่งซื้อจากต่างประเทศส่งผลให้นอกจากประเทศไทยจะสูญเสียรายได้ให้แก่ต่างประเทศและต้องซื้อของในราคาสูงแล้วยังทำให้เรายังตกอยู่ในสภาพไม่สามารถพึ่งพาตนเองด้านการป้องกันประเทศด้วย

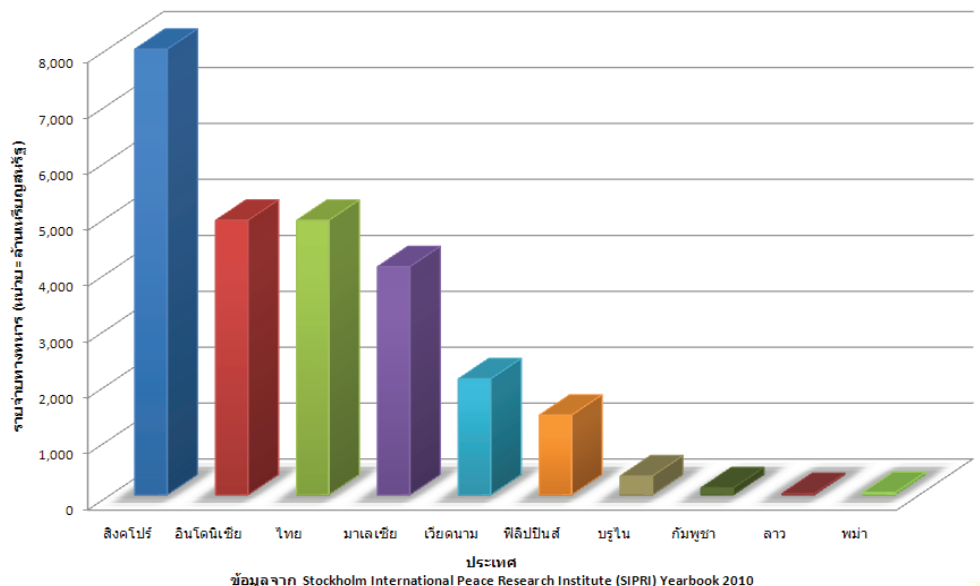
การจัดหายุทโธปกรณ์ในหลายประเทศได้แก้ปัญหาการไม่สามารถพึ่งพาตนเองด้านการป้องกันประเทศด้วยการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ร่วมกับการมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดหายุทโธปกรณ์ที่ไม่สามารถผลิตได้ในประเทศด้วยการมีระบบการชดเชยเพื่อความเสมอภาคหรือ Offsets ที่ชัดเจน ทั้งนี้รัฐบาลไทยได้เริ่มที่จะขับเคลื่อนการแก้ปัญหาดังกล่าวบ้างแล้ว คือการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศเพื่อสร้างเทคโนโลยีป้องกันประเทศเพื่อสร้างเทคโนโลยีต่อไปให้ภาคอุตสาหกรรมนำไปสร้างยุทโธปกรณ์สนับสนุนเหล่าทัพต่อไป แต่การแก้ปัญหาในภาพรวมนั้นนับเป็นความท้าทายของรัฐบาลในการผลักดันให้มีก้าวต่อไป เนื่องจากเป้าหมายสุดท้ายคือการสร้างระบบความมั่นคงให้เกื้อหนุนระบบเศรษฐกิจของประเทศที่จำเป็นต้องรวมภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคทหาร ภาคอุตสาหกรรม ภาคสังคมและการเงินการ

คลังรวมถึงการต่างประเทศเข้ามาเชื่อมโยงกันทั้งระบบ ซึ่งจะส่งผลดีไม่เพียงแต่จะประหยัดงบประมาณในการจัดซื้ออาวุธแล้วยังสามารถสร้างเสริมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอีกด้วย

วิเคราะห์สถานะแวดล้อมความมั่นคง

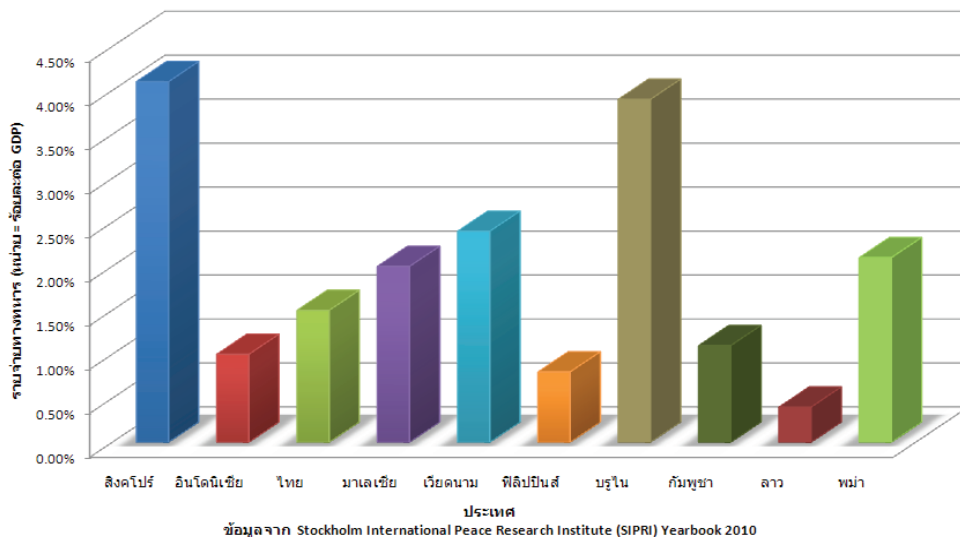
ภูมิภาคเอเชียจะเป็นพื้นที่อันตรายและไม่มั่นคงที่สุดในโลก (ตามมาด้วยภูมิภาคตะวันออกกลางและส่วนต่าง ๆ ที่แยกตัวจากอดีตสหภาพโซเวียต) ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์นั้นไม่แน่นอนและมีแนวโน้มการข่มขู่ซึ่งกันและกันมากกว่าพื้นที่ใด ๆ เหตุผลอันเนื่องมาจากมีมหาอำนาจหลักของโลกมาเกี่ยวข้องและจากความขัดแย้งที่ต่อเนื่องมาจากยุคสงครามเย็น เช่น การเผชิญหน้าในช่องแคบไต้หวัน คาบสมุทรเกาหลี อินเดียและปากีสถาน ที่โยงเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์และซีปนาวุธ รวมทั้งความไม่เสถียรภาพภายในของอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับสี่ของโลก สถานการณ์เหล่านี้เป็นสถานการณ์ที่มีโอกาสให้เกิดความไม่แน่นอนขึ้นเมื่อใดก็ได้ในอนาคต โดยสถานการณ์ของเอเชียได้ดำเนินมาสู่ทางสองแพร่งระหว่างการสร้างสันติภาพความร่วมมือกับการเผชิญหน้าและการขัดแย้งทางทหารถึงแม้ภูมิภาคจะมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตยแต่ภูมิภาคเอเชียก็ยังถูกมองในด้านลบว่ามีประสพการณ์ที่ยาวนานในการขัดแย้งเกี่ยวกับดินแดน ขัดแย้งทางแนวความคิดและศาสนา และในภูมิภาคเองก็ไม่เคยประสบความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือด้านความ

รายจ่ายทางทหารของประเทศ
ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ. 2009

เปรียบเทียบ Percentage of gross domestic product ของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี ค.ศ. 2008

รายจ่ายทางทหารของประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ.2009

เปรียบเทียบ รายจ่ายทางทหารของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี ค.ศ.2009

มั่นคงแบบหลายฝ่าย (Multilateral Security Cooperation) ถึงแม้จะมีการตั้ง ASEAN หรือ ARF แต่ทั่วโลกก็ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

หลังการยุติสงครามเย็น โลกกำลังเข้าสู่ความไร้ระเบียบ (Anarchy) สำนักการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางความมั่นคงมองว่า โลกกำลังเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบไม่เคยมีมาก่อน ดังเช่น บารุค บูธบี (Berek Boothby) กล่าวไว้ว่าเป็น “...extraordinary in the sense that such rapid and often unpredictable change was not experienced by previous generations...” ฟูกูยามา (Fukuyama) เรียกว่าเป็นการสิ้นสุดของประวัติศาสตร์ (The End of History) ซึ่งเกิดจากการสิ้นสุดของความขัดแย้งระหว่างตะวันออกกับฝ่ายตะวันตก (East and West) เป็นการสิ้นสุดความขัดแย้งทางอุดมการณ์ที่ดำเนินมากกว่า 70 ปี

ในบางแนวคิดที่มีพื้นหลังจากประสบการณ์สงครามสองขั้วลัทธิมองว่าโลกยุคนี้เป็นโลกหลังสงครามเย็นที่มีมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ หลงเหลืออยู่เพื่อส่งเสริมระบบทุนนิยม (Capitalism) และประชาธิปไตย รวมทั้งพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนให้กว้างไกลยิ่งขึ้น ผู้ที่สนับสนุนแนวคิดนี้จะเป็นฝ่ายตะวันตก โดยได้สร้างระบบการทะเลาะหลวงเพื่อล้วงไปเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้ทุกที่ในโลกอย่างไร้กำแพงกัน จึงได้สร้างค่าอย่างสละสลวยเช่น โลกาภิวัตน์หรือ Globalization ขึ้นมาพร้อมกับการนำอาวุธใหม่ที่เป็น Soft Power มาใช้เพื่อให้ดูดีและมีเมตตา ผลกระทบจากความอึกเขิมของฝ่ายตะวันตกจนถึงผู้ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถที่จะต่อต้านหรือปกป้องตนเองได้ อย่างเช่น การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียในปี 1997 ที่เป็นการมดมือชกจากฝ่ายตะวันตกอย่างไร้มนุษยธรรม ทำให้ประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่ยากจนอยู่แล้วยิ่งเดือดร้อนและยากจนมากขึ้นไปอีก

ระบบทุนนิยม เป็นคำที่อ้างความถูกต้องของการเอารัดเอาเปรียบที่กำหนดโดยประเทศยักษ์ใหญ่ทางเศรษฐกิจความไม่สมดุลของโลกได้ทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างชัดเจนคือการต่อต้านทุนนิยมโดยใช้ลัทธิการก่อการร้ายเข้าโจมตีทุกอย่างที่เป็นทุนนิยม

ซึ่งเริ่มประกาศสงครามอย่างเป็นทางการโดยการทำลายสัญลักษณ์ทุนนิยมคือตึก World Trade Center และจากนั้นเครือข่ายของลัทธิการก่อการร้ายก็ได้รับสถานะในการเป็นตัวแทนฝ่ายต่อต้านทุนนิยม และได้เป็นตัวแสดงขึ้นมาแทนกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ที่พ่ายแพ้ในสงครามครั้งก่อนหน้านี้ระบบโลกได้สร้างคู่สงครามจากระหว่างรัฐกับรัฐเป็นสงครามระหว่างรัฐกับองค์กรไม่ใช่รัฐ (Nonstate Actor) การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งยวดดังที่ บารุค กล่าวไว้ก่อนหน้านี้จริง ๆ แต่ บารุค ไม่ได้คาดว่าการเปลี่ยนแปลงจะออกมาในรูปนี้ ซึ่งเดิมบารุคคาดว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นเพียงในด้านการเมือง

เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และทางสังคม ที่เกิดมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเท่านั้น

เมื่อวิเคราะห์สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในเอเชียแปซิฟิก ถึงจะมีแนวโน้มที่ยืนอยู่บนความไม่แน่นอน เป็นช่วงที่กำลังจะมีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ จากสถานการณ์ปัญหาเศรษฐกิจในสหรัฐฯ และยุโรป แต่ประเทศต่างๆ ในเอเชียยังคงแข็งแกร่งและมีแนวโน้มที่ระบบเศรษฐกิจของโลกกำลังเปลี่ยนมาสู่ภูมิภาคนี้ ทำให้ประเทศต่างๆ มุ่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองภายในประเทศ ขณะเดียวกันก็มีการเสริมสร้างและพัฒนากองทัพอย่างเห็นได้ชัด ในส่วนของมหาอำนาจที่เกิดขึ้นใหม่ก็เป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคนี้คือจีนและอินเดีย ซึ่งต่างเริ่มแทรกตัวเข้ามามีบทบาทมากขึ้นจนอาจเกิดการขัดแย้งกันเองและขัดแย้งกับมหาอำนาจเก่า คือ สหรัฐฯ รัสเซียและญี่ปุ่น การที่มหาอำนาจพยายามเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนั้นเป็นการสานประโยชน์กับประเทศในภูมิภาคทั้งในด้านเศรษฐกิจการเมืองและการทหารรวมอยู่ด้วยจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ภูมิภาคนี้จะเป็นพื้นที่แข่งขันการเข้ามามีอำนาจจนเกิดเป็นความขัดแย้งกันที่สุดในที่สุด

สถานการณ์ความมั่นคงของไทยในปัจจุบันถึงแม้การวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะชี้ไปในทางเดียวกันว่าการเกิดสงครามตามแบบหรือสงครามขนาดใหญ่ไม่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยลงมากเนื่องจากระบบโลกและระบบระหว่างประเทศ (International System) ได้สร้างกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้กำลังทางทหาร เช่นการเมืองค้ำครสประชาชาติ การสร้างระบบสมาคมความมั่นคง (security community) และอื่นๆ ที่เข้มแข็งขึ้นมาก อีกทั้งสเกลของระบบเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ นั้นได้ลดความก้าวร้าวของผู้นำที่จะตัดสินใจนำประเทศเข้าทำสงครามด้วยการใช้กำลังทางทหารโดยทันทีนั้นจะถูกยั้งใจด้วยความคุ้มค่าและสิ่งที่เป็นผลกระทบจากการทำลายล้างของอาวุธสมัยใหม่ ดังที่ยุคสงครามนิวเคลียร์ที่มีอำนาจทำลายล้างสูงจนไม่มีใครเริ่มหรือแม้จะแก้ปัญหาด้วยกำลังทหารทำให้โลกตกอยู่ในสภาวะดุลยภาพแห่งความหวาดกลัว (Balance of terror) ในขณะเดียวกันสงครามนอกแบบหรือ Unconventional warfare/non-traditional warfare จากการแพร่

กระจายของลัทธิการก่อการร้าย รวมถึงการที่ประเทศต่างๆ ไม่ต้องการที่จะใช้กำลังทหารเข้าปะทะกันโดยตรง จึงใช้แนวทางการส่งเสริมหรือสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ เข้าไปบั่นทอนความมั่นคงของประเทศฝ่ายตรงข้ามเช่นที่เกิดขึ้นในเอเชียใต้ สำหรับประเทศไทยถึงแม้จะดูเหมือนว่าจากอดีตนั้นสามารถรอดพ้นจากการสงครามขนาดใหญ่ได้ แต่ก็ไม่สามารถตัดสินหรือรับประกันได้เลยว่าจะไม่มีโอกาสที่จะถูกโจมตีจากกำลังทางทหารจากฝ่ายตรงข้ามและขยายไปสู่สงคราม โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกิดจากชนวนปัญหาต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ขัดแย้งที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่นพื้นที่ขัดแย้งทั้งทางบกและทางทะเลกับกัมพูชา และกับพม่า นอกจากนี้ชนวนที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งทางเขตแดนแล้ว ยังมีปัญหาจากการแย่งชิงทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัดลงดังเช่นสัตว์น้ำพลังงานเชื้อเพลิงและน้ำที่ในอนาคตจะมีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องจากทรัพยากรเหล่านี้จะถูกใช้ไปจนเกิดความขาดแคลน ปัญหาการอพยพเข้าเมืองผิดกฎหมายด้วยสาเหตุต่างๆ เช่นการกีดกันทางการเมืองและปัญหาทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกชนวนที่ทำให้ประเทศไทยต้องขัดแย้งกับเพื่อนบ้านได้

ทั้งนี้ชนวนปัญหาทั้งปวงนี้ยิ่งล่อแหลมที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารมากยิ่งขึ้นเนื่องจากสภาพการเมืองและภาวะผู้นำของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคที่มีความไม่มั่นคงและมีความเป็นเผด็จการสูง จึงมีโอกาสที่ผู้นำจะตัดสินใจใช้กำลังทหารเข้าแก้ปัญหาด้วยระบบการคิดที่ไม่มีเหตุผล รวมถึงการที่ประเทศหลายประเทศรอบประเทศไทยยังไม่มีกรอบที่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ประชาชนไม่สามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล อีกทั้งเพื่อนบ้านต่างๆ ในภูมิภาคต่างเร่งจัดหาและสะสมอาวุธจากการที่ประเทศเหล่านั้นมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นการจัดหาอาวุธเพิ่มของมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เวียดนาม กัมพูชาและพม่ายิ่งทำให้เกิดความมั่นใจในความได้เปรียบทางทหารจนง่ายที่จะตัดสินใจใช้กำลังเข้าแก้ปัญหา ปัจจัยอีกประการที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งคือการแทรกแซงของมหาอำนาจที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในประเทศต่างๆ ก็เป็นชนวนอีกประการที่จะทำให้ประเทศต่างๆ มีความมั่นใจที่จะใช้ความก้าวร้าวทางทหารกับประเทศไทย ในขณะที่เดียวกันก็มีแนวโน้มว่าหากประเทศไทยเกิดความขัดแย้งขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยจะไม่สามารถพึ่งพาประเทศมหาอำนาจในการที่จะสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์ให้แก่ประเทศไทยได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมหาอำนาจต่างๆ ได้ไปมีผลประโยชน์ในประเทศฝ่ายตรงข้ามกับประเทศไทย การวางตัวเป็นกลางของมหาอำนาจย่อมเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผลประโยชน์แห่งชาติมหาอำนาจเหล่านั้นด้วยเหตุผลต่างๆ ที่กล่าว ทำให้ประเทศไทยจำต้องเตรียมการต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติในลักษณะเดิมไม่ได้ แต่จะต้องเริ่มที่จะลดการพึ่งพาจากต่างชาติ และเร่งพัฒนาการพึ่งพาตนเองด้านการผลิตยุทธโธปกรณ์สำคัญๆ โดยต้องมีความพร้อมที่จะสร้างและผลิตยุทธโธปกรณ์เอง หากเกิดสถานการณ์ที่ประเทศไทยต้องใช้กำลังทางทหารเพื่อปกป้องอธิปไตยหรือผลประโยชน์ของชาติ

ทางเลือกระหว่างความมั่นคงและมั่งคั่ง

ความมั่นคงแห่งชาติเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ระดับชาติ โดยอ้างถึงพระราชบัญญัติว่าด้วย การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน 2495 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 69 ตอนที่ 6 ได้ให้

ความหมายความมั่นคงคือความปลอดภัยของชาติ โดยมีข้อความว่าความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรคือ “การให้เอกราชของชาติ หรือสวัสดิภาพของประชาชนอยู่ในความมั่นคงและปลอดภัย” ในส่วนของความหมายในความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) ที่เกิดจากการสังเกตของนักวิชาการชาวอเมริกันก่อนนโยบายความมั่นคงของสหรัฐฯ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สอง ว่าจะมีลักษณะที่มุ่งเน้นให้ความมั่นคงเป็นการป้องกันประชาชนของชาติ (Nation’s People) อย่างเข้มแข็ง รวมถึงการป้องกันแนวเขตแดนต่อการถูกโจมตีทางกายภาพ ซึ่งตามนัยยะนี้ความมั่นคงก็คือการใช้ความหมายแบบดั้งเดิมคือการป้องกันประเทศ(Defence) แต่ความมั่นคงควรมีความหมายมากกว่าการปกป้องประเทศจากการถูกทำร้ายทางกายภาพ โดยที่ควรจะรวมถึงการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และผลประโยชน์ทางการเมืองโดยเครื่องมือต่างๆ ถ้าปล่อยให้ผลประโยชน์ต่างๆ เหล่านี้สูญเสียหรือถูกโจมตี ก็จะกระทบต่อค่านิยมพื้นฐาน (Fundamental Values) และสิ่งสำคัญอื่นๆ ของรัฐดังนั้นรัฐต่างๆ มักให้ความสำคัญแก่ความมั่นคงไว้ว่าเป็นที่สุดของประเทศ ดังเช่นการกล่าวว่าคุณค่าความมั่นคงคือผลรวมทั้งหมดของผลประโยชน์แห่งชาติ “Security is the sum total of the vital national interests of the state” ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาตินี้จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้รัฐมีความตั้งใจที่จะทำสงครามทั้งในทันทีทันใดหรือในท้ายที่สุด (“a vital national interests is one for which a (state) is willing to go to was either immediately or ultimately”) นอกจากนี้ยังมีคำกล่าวเน้นเตือนนักนิยามการสั่งกำลังทางทหารว่า “การจัดเตรียมกองทัพขนาดใหญ่ จะเปรียบได้เช่นเดียวกับการมีวัตถุล้ำค่าอันมหึมา และยังทำให้ผู้พบเห็นเกิดความประทับใจ แต่จริงๆ แล้วถ้าขนาดของกองทัพที่ใหญ่โตไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ(ในที่นี้คือผลผลิตทางเศรษฐกิจของชาติ) แล้ว ก็จะเป็นการสร้างความเสี่ยงต่อการล่มสลายในอนาคต”

ความสำคัญของความมั่นคงของประเทศนั้นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความสำคัญด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเหมือน ทางสองแพร่งที่ไม่มีทางออก (Dilemma) ระหว่างเศรษฐกิจ กับ ความมั่นคง ถ้าลงทุนความมั่นคงสูงก็จะดึงงบประมาณในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมลดไปอย่างไร้ทางเลือก

โดยปกติแล้วปัญหาการไม่สามารถไปด้วยกันได้ระหว่างการพัฒนาความมั่นคง(โดยเฉพาะทางทหาร) กับเศรษฐกิจและสังคมจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงมากในประเทศที่ต้องพึ่งพาการจัดหายุทธโธปกรณ์จากต่างประเทศเนื่องจากไม่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของตนเองดังนั้นประเทศต่างๆ ที่พัฒนาแล้วจะมองเห็นแนวทางในการที่จะออกจากภาวะจนมุมดังกล่าวโดยวิธีการต่างๆ กัน บางประเทศเพิกเฉยต่อความมั่นคงโดยไม่ให้ความสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาคลังทหารมากนักเช่นประเทศสวีเดนหรือแคนาดา หรือนิวซีแลนด์ แต่ประเทศส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคลังทหารในลักษณะที่พึ่งพาตนเองมากขึ้น เนื่องจากนอกจากจะได้สิ่งประกันความมั่นคงที่ไม่ต้องไปพึ่งพาผู้อื่นแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในประเทศ พัฒนาระบบเศรษฐกิจและนำสู่การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในประเทศ และถ้าสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจนส่งออกไปสู่ประเทศอื่นๆ ได้ด้วยยิ่งจะทำให้ภาคเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นไปด้วย

ดังนั้นการมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจะเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในขณะที่เพิ่มความมั่นคงให้แก่ประเทศ อย่างไรก็ตามการที่จะสร้างวงรอบการสร้างและพัฒนาความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเอง (Self Reliance) จำเป็นต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนจากนโยบายของรัฐบาลที่ชัดเจน และต่อเนื่องเกี่ยวกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ซึ่งต้องใช้งบประมาณที่สูงและระยะเวลาในการพัฒนายาวนาน ในระยะเริ่มแรกจะต้องเป็นการลงทุนจากภาครัฐเท่านั้น ถึงจะทำให้วงรอบตามรูปข้างล่างเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

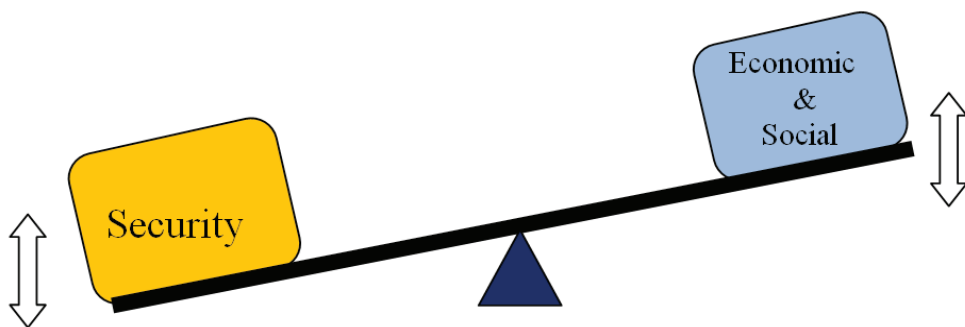
การสร้างระบบอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแบบพึ่งพาตนเอง (Self Reliance)

ความจำเป็นด้านความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเอง (Self Reliance) นั้น ในแต่ละประเทศก็มีลักษณะการกำหนดนโยบายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้การพึ่งพาตนเองของประเทศต่างๆ นั้นจะสามารถแบ่งออกได้เป็นสามองค์ประกอบ (Pillars of Self Reliance) คือ การมีความเป็นอิสระ (Independence) การมีความร่วมมือในภูมิภาค (Regional Cooperation) และการมีความช่วยเหลือจากต่างประเทศ (External Assistance) ตัวอย่างประเทศ อินเดีย อิสราเอล บราซิล เกาหลีใต้ ไต้หวัน มาเลเซีย และสิงคโปร์ รัฐบาลของประเทศเหล่านี้ต่างให้การสนับสนุนสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และอุตสาหกรรมอาวุธเพื่อการส่งออกสู่ตลาดโลกอย่างชัดเจน แต่ก็มีลักษณะการดำเนินการและผลสำเร็จต่างกันไป ตัวอย่างปัญหาการดำเนินโครงการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

มีการลงทุนของบริษัทข้ามชาติร่วมกับบริษัทในประเทศ นับเป็นการนำเข้าเทคโนโลยีที่เสริมด้วยการส่งเสริมจากรัฐบาลด้วยการมีนโยบายไม่จำกัดการส่งออก เช่นการอนุญาตให้บริษัท Embraer ขายเครื่องบินให้แก่ประเทศต่างๆ ในอเมริกาใต้ด้วยกัน และการขายรถหุ้มเกราะไปยังประเทศแถบอาหรับของบริษัท Engesa แต่วิธีการนี้มีข้อเสียคือจะทำให้การพึ่งพาตนเองก็ลดลงเมื่อพิจารณาถึงนโยบายในการพึ่งพาตนเองทั้งแบบอินเดียและบราซิลตามข้างต้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลที่จะดำเนินนโยบายพึ่งพาตนเองด้านการป้องกันประเทศควรหาจุดพอดีในสองส่วนระหว่างระดับการพึ่งพาต่างชาติกับการผลิตเองจากสภาพและสถานะของประเทศ ทั้งนี้แนวทางหนึ่งที่เหมาะสมคือการร่วมมือกันระหว่างประเทศต่างๆ ในการสร้างและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (Defence Industry Cooperation) ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดสมาคมความมั่นคง (Security Community) ของกลุ่มประเทศอาเซียน

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหลายประเทศที่ได้ประสบความสำเร็จในการจัดทำนโยบายในการสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศเพื่อการพึ่งพาตนเองและได้จัดทำกลยุทธ์ในการส่งเสริมและผลักดันให้ภาคอุตสาหกรรมทำการส่งออกเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศ ดังตัวอย่างเช่นสาธารณรัฐสิงคโปร์และมาเลเซีย

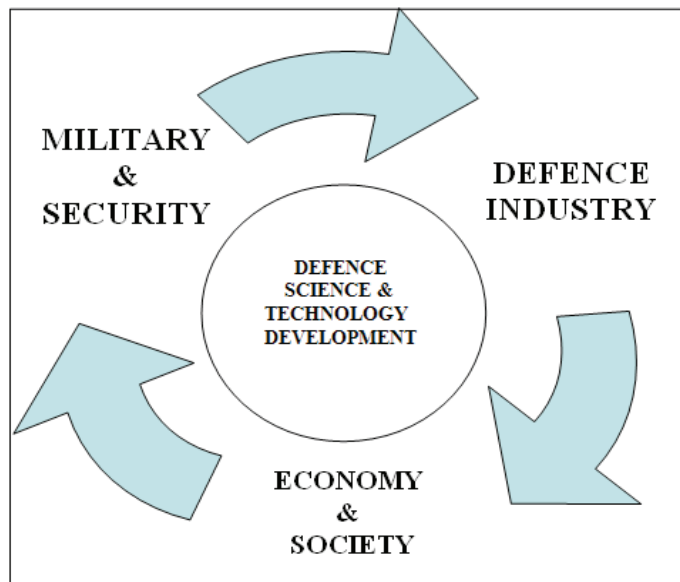
รัฐบาลของประเทศสิงคโปร์ได้สร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการซ่อมบำรุงและปรับปรุงอุปกรณ์ เพื่อจะเป็นฐานไปสู่การพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้อีกต่อไป โดยที่ประเทศสิงคโปร์จะสามารถออกแบบ ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศได้อย่างเป็นระบบภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลและกระทรวงกลาโหม สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังคงดำเนินนโยบายผลักดันการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศอย่างต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างความมั่นคงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ที่ผิดพลาด ได้แก่โครงการการสร้างเครื่องบินรุ่น Marut Mk1 ในปี ค.ศ. 1975 ที่ประเทศอินเดียต้องใช้งบประมาณมากกว่า 8 เท่าจากแผนการเดิมที่วางไว้สำหรับเครื่องบินขับไล่ทิ้งระเบิด แบบ HF24 Marut ซึ่งเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 1960's เพราะนักวิจัยเลือกทิศทางการพัฒนาแบบเครื่องยนต์ที่ไม่ถูกต้อง โดยโครงการนี้อยู่ภายใต้การมีนโยบายพึ่งพาตนเอง ที่รัฐบาลอินเดียต้องการเริ่มโครงการพึ่งตนเองในลักษณะผลิตในประเทศทั้งหมด (Indigenization Program) เพื่อที่จะให้มีการออกแบบและสร้างเครื่องบินรุ่นนี้ในประเทศอย่างสมบูรณ์

การที่จะบรรลุเป้าหมายความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเองให้ไม่สูญเสียสมดุลกับมิติด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ถึงแม้รัฐต่างๆ ควรคำนึงถึงการทำให้ประเทศของตนเองพึ่งพาตนเองให้ได้ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างผลประโยชน์ที่เกิดจากการพึ่งพาตนเองคือมูลค่าเพิ่มในประเทศ (Domestic Value Added) ดังตัวอย่างวิธีการที่ประเทศบราซิลประสบความสำเร็จในนโยบายพึ่งพาตนเอง คือการเปิดกว้างให้

วงรอบการสร้างและพัฒนาความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเอง (Self Reliance)

อง และมุ่งเน้นการแสดงศักยภาพและประสิทธิภาพในการวิจัย ผลิต และพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์สู่ตลาดสากล พร้อมกับได้สร้างปรากฏการณ์ทางการค้าด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กล่าวคือ การค้าด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ มักจะเกิดขึ้นไปในทิศทางที่ประเทศมหาอำนาจเป็นผู้จัดจำหน่ายหรือถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับประเทศที่มีอำนาจต่อรองทางการทหารที่ด้อยกว่า แต่ทว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประสบความสำเร็จหลังจากความพยายามในการสร้างช่องทางทางการค้าด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระดับสากล ด้วยการจำหน่ายเครื่องยิงระเบิดขนาด 40 มม. และรถสายพานหุ้มเกราะ Bronco ให้กับสหราชอาณาจักร เป็นมูลค่า 75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 2007 และ 330 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ใน ค.ศ. 2008 ตามลำดับ

เป็นระยะเวลา 10 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงการบรรลุพันธกิจของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในการพึ่งพาตนเองและเป็นผู้ส่งออกเทคโนโลยีป้องกันประเทศในระดับสากล มูลค่าของยอดการขายอุปกรณ์ด้านการป้องกันประเทศอยู่ที่ 5 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี ค.ศ. 2007 จากทั่วโลกมีการจ้างงาน 19,000 คน ภายใต้โครงการย่อย 100 โครงการ ใน 24 ประเทศ

อีกหนึ่งประเทศที่มีความมุ่งมั่นในดำเนินนโยบายเชิงรุกด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้แก่ประเทศมาเลเซีย รัฐบาลมาเลเซียได้เล็งเห็นถึงโอกาสของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่กำลังจะเป็นศูนย์กลางในทวีปเอเชีย และการบริหารจัดการการวิจัยและพัฒนาในการจัดซื้อของกองทัพเพื่อเปลี่ยนรูปแบบและแนวทางในการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากการเป็นเพียงผู้ซื้อ ให้เป็นผู้ร่วมวิจัย พัฒนาและผลิต รวมไปถึงให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการร่วมลงทุนระหว่างผู้ผลิตกับองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้นโยบายของรัฐ รัฐบาลจึงมีการดำเนินนโยบายเชิงรุกและส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การพึ่งพาตนเองโดยเริ่มต้นจากการพัฒนาระบบโครงสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และเพื่อให้ประเทศมาเลเซียสามารถรองรับการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยผ่านข้อตกลงทางการค้ากับประเทศผู้ผลิต ที่กำหนดให้มีการวิจัยและลงทุนร่วมหรือการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการจัดซื้อแต่ละครั้ง บริษัทเอกชนจากต่างประเทศที่เข้าร่วมโครงการหรือสนใจในการขยายพื้นที่ทางตลาดใหม่ สามารถใช้พื้นที่ในเขตอุตสาหกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศหรือ Malaysia Defence Security Technology Park ที่รัฐ Sungkai, Perak การจัดตั้ง MDSTP นี้ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้ประเทศสามารถพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน

MDSTP จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นโครงสร้างและศูนย์กลางในการสนับสนุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และยังมีหน้าที่สำคัญในส่วนของการบริหารจัดการการร่วมลงทุนเนื่องจากประเทศมาเลเซียมีมาตรการกำหนดให้บริษัทที่ได้รับสัญญาจัดซื้อจะต้องมีการร่วมลงทุนอย่างต่ำที่ 50 % ซึ่งสามารถเป็นในรูปแบบของการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือการหาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งในขณะนี้ ตามข้อมูลของบริษัท Blenheim ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน offset ได้ประเมินในเบื้องต้นว่า offset ที่ประเทศมาเลเซียควรจะได้รับ

ในตอนนี้มีมูลค่าอยู่ที่ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐและมีแนวโน้มว่าจะมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นจากงบประมาณกลาโหมประจำปี 2011

ข้อเสนอแนะในกรณีประเทศไทย

จากตัวอย่างประเทศอินเดียที่มีเหตุผลความจำเป็นอย่างมากที่ทำให้อินเดียต้องพึ่งพาตนเองให้ได้ในด้านการป้องกันประเทศ เพราะประเทศมีปัญหาขัดแย้งกับทั้งจีน อินเดีย และปากีสถาน ย่อมยากที่จะพึ่งพาให้ประเทศอื่นใดมาประกันความปลอดภัยของตน จึงต้องพึ่งพาตนเองด้านการป้องกันประเทศให้ได้มากที่สุดเท่าที่นั่นที่จะช่วยให้ประเทศอยู่รอด แต่การดำเนินนโยบายก็ควรมีความอ่อนตัวเพราะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จเช่นกัน บางครั้งก็ต้องยอมที่จะแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอกหรือแม้แต่การร่วมมือกันกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความมีนโยบายพึ่งพาตนเองต้องดำเนินด้วยความรอบคอบและไม่จำเป็นต้องผลิตเองได้ทั้งหมด รัฐควรตระหนักว่าการที่จะทำให้นโยบายนี้ประสบความสำเร็จโดยตามลำพังไม่พึ่งพาใครเลยนั้นยากมากโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา สำหรับประเทศไทยควรมีการสร้างระบบการป้องกันประเทศแบบพึ่งพาตนเองเช่นกัน โดยมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการดังนี้

1. รัฐบาลควรกำหนด Defence Industry Roadmap หรือ Defence Industry Blue Print Initiative เพื่อสร้างขีดความสามารถทางอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ประกอบด้วยระดับตั้งแต่การบำรุงรักษา (Maintenance) การซ่อมทำ และการรื้อซ่อมทั้งระบบ การผลิตชิ้นส่วนและการประกอบระบบ หรือแม้แต่การสร้างยุทโธปกรณ์ใหม่ทั้งระบบ โดยการที่จะผลักดันให้เกิดขีดความสามารถทางอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ประสบความสำเร็จ
2. ประเทศไทยสร้างระบบการชดเชยเพื่อความเสมอภาค (Offsets) โดยเฉพาะการจัดหายุทโธปกรณ์ที่ใช้งบประมาณสูงจะต้องมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีป้องกันประเทศ หรือ Technology Transfer (โดยเฉพาะเทคโนโลยีขั้นสูง) ผ่านข้อตกลงการจัดซื้อยุทโธปกรณ์ หรือผ่านระบบการชดเชยเพื่อความเสมอภาค (Defence offsets) ทั้งนี้ระบบการชดเชยเพื่อความเสมอภาคเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้ซื้อไม่เสียเปรียบผู้ขาย โดยผู้ขายจะชดเชยให้แก่ผู้ซื้อในรูปแบบต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนด้วยการซื้อสินค้าของประเทศผู้ซื้อ หรือเสนอการช่วยเหลือในรูปแบบอื่นๆ เช่น การเข้ามาลงทุนเปิดบริษัทหรือเปิดสายการผลิตในประเทศผู้ซื้อ ซึ่งระบบการชดเชยเพื่อความเสมอภาคจะช่วยให้เกิดการแบ่งปันกำไร (Profit-sharing) โดยปกติแล้วในฝ่ายผู้ซื้อจะมองว่าระบบการชดเชยเพื่อความเสมอภาคจะลดความไม่ยุติธรรม แต่ฝ่ายผู้ขายก็มองว่าเป็นกลยุทธ์การตลาดอย่างหนึ่งก็ได้ สรุปแล้วทั้งสองฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน
3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีควรดำเนินการในลักษณะ Complete Package ที่ประกอบด้วยทั้งเทคโนโลยีระบบและเทคโนโลยีอุปกรณ์ (Soft and Hard Technology) อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product Technology) กระบวนการการสร้าง (Process Technology) วิธีการ (Methods) เทคนิคและทักษะ (Techniques and Human Skills) รวมถึงกระบวนการผลิตเข้าสู่การตลาด
4. รัฐบาลควรกำหนดขั้นตอนมาตรฐานการจัดซื้อยุทโธปกรณ์

ในภาพรวม (Government Standard Armament Procurement Process) นโยบายการจัดหาอาวุธทั้งระดับรัฐบาลและกระทรวงจนถึงเหล่าทัพ ควรที่จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับสถานะในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของประเทศ การจัดหาคงต้องให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วย ดังนั้นการจัดหาอาวุธในแต่ละครั้งหน่วยงานต่างๆ จะต้องมีแนวทางจากรัฐบาลที่ชัดเจน นั่นคือรัฐบาลควร กำหนดขั้นตอนมาตรฐานการจัดซื้อยุทธโศปกรณ์ (Government Standard Armament Procurement Process) ที่มีการรวมภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ประเทศไทยมีสภาพความมั่นคงแห่งชาติที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธานและมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสำคัญๆ เป็นสมาชิกอยู่แล้ว เพียงแต่ขาดการใช้กลไกนี้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศในภาพรวม อีกทั้งประเทศไทยได้จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศขึ้นแล้วจึงสามารถใช้ สถาบันนี้ให้เป็นเครื่องมือรองรับการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการกำเนิดของสถาบันมีเป้าหมายที่จะให้เป็น หน่วยงานกลางที่สามารถสนับสนุนและแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในการพัฒนาเทคโนโลยีอาวุธของเหล่าทัพ อีกทั้งเป้าหมายของสถาบันคือการสามารถพึ่ง ตนเองในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ด้วยการสร้างเทคโนโลยีขั้นสูงแล้วถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นไปสู่ภาคอุตสาหกรรมในประเทศให้ ได้ในที่สุด

อ้างอิง

- Stockholm International Peace Research Institute, 2009.
- Paul Dibb, STRATEGIC TRENDS: ASIA AT A CROSSROADS, Naval war College review, Winter 2001 issue, Vol. LIV, No. 1, pp.22-28
- Berk Boothby, Maritime Change in Developing Countries, Department for Disarmament Affairs, UN, (NY:1997)
- The ability to exercise influence in world politics due to intangible resources such as culture and ideas, as opposed to methods that rely on military coercion อ้างใน Charles W. Kegley, and Eugene R. Wittkopf , World Politics :Tren and Transformation, Thomson (CA:2001) p.462.
- Jordan, Amos, A. , American National Security, Johns Hopkins University, (London:1999) P. 3 Professor Frederick H. Harman อ้างใน Kenneth J. Twitchett, ‘Strategies for Security: Some theoretical Considerations’ in T.J. Kenneth (eds) International Security: Reflections on Survival and Stability, Oxford University Press, (London: 1971) p.2.
- Ahmad Faruqui, Rethinking the National Security of Pakistan, Ashgate Publishing, (Hampshire: 2003) p. 113.
- Nicole ball, The Structure of the defence industry: an international survey, Milton Leitenberg Croom helm, (kent:1983) p.337.

ฝ่ายวิเคราะห์เทคโนโลยีป้องกันประเทศ
สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน)
ชั้น 4 อาคารสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (แจ้งวัฒนะ)
47/433 หมู่ 3 ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
โทรศัพท์ : 0-2980-6688 ต่อ 608
E-mail: dtadreport@dti.or.th
<http://dtad.dti.or.th>

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวิชาการด้านเทคโนโลยีทางทหาร ความมั่นคง และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นไปตามพันธกิจของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน)
ทั้งนี้ หากท่านมีข้อเสนอแนะหรือต้องการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สามารถติดต่อได้ที่ฝ่ายวิเคราะห์เทคโนโลยีป้องกันประเทศ